

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

Гуманітарний факультет

Кафедра загального мовознавства та іноземних мов

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор - проректор із
науково-педагогічної роботи

_____ Б.О. Коробко

«__» _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Вікова та педагогічна психологія»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки **бакалавра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності **014 «Середня освіта»**

(шифр і назва спеціальності)

Полтава

2019 рік

Робоча програма «Загальна психологія» для студентів спеціальності 014 «Середня освіта» Складена відповідно до освітньої програми спеціальності «Середня освіта (англійська мова і друга іноземна мова)», підготовки бакалавра.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загального мовознавства та іноземних мов Федоренко Ю.П.

Погоджено

Керівник групи забезпечення спеціальності _____ (О.Л. Балацька)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загального мовознавства та іноземних мов

Протокол від «10» вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри загального мовознавства та іноземних мов _____ (А.П.Болотнікова)

«10» вересня__ 2019 року

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол від «   » вересня 2019 року № 2

Голова навчально-методичної ради факультету _____ (В.В.Чернишов)

«   » _вересня_ 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	форма навчання заочна
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	вибіркова	
Загальна кількість годин – 90			
Модулів – 2	Спеціальність 014 «Середня освіта»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
		Семестр	
		4-й	
Індивідуальне завдання – не передбачено;	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	- год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальна робота:	
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60

для заочної форми навчання –

2. Мета навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення майбутніх педагогів теоретичними знаннями з основ вікової та педагогічної психології; озброєння студентів знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; ознайомлення студентів із знаннями щодо закономірностей та особливостей навчання і виховання, а також здійснення практичної підготовки студентів для роботи з людьми різних вікових категорій; підвищення психологічної культури студентської молоді, здатної до саморозвитку та самовдосконалення; сприяння у професійному становленні, а також самоактуалізації та самореалізації, що забезпечить мобільність на ринку праці.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Головною передумовою для вивчення дисципліни є оволодіння студентами базовими знаннями з предметів, що викладаються у закладах загальної середньої освіти.

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: основні закономірності формування та розвитку психіки людини; етапи вікового розвитку особистості, їх характеристику і особливості; специфіку вікових криз при переході від одного етапу розвитку на інший та засоби пом'якшення їх протікання; сучасні погляди на природу та закономірності функціонування вікових змін психіки; напрямки цілеспрямованого розвитку можливостей людини та реалізації її особистісного потенціалу на кожному етапі розвитку; психологічний погляд на навчання та виховання; шляхи ефективного навчання і виховання повноцінної розвиненої особистості на кожному етапі її психічного розвитку; психологічні вимоги до особистості педагога; сутність явища обдарованості та шляхи її всебічного розкриття у школярів в сучасних умовах; основи профорієнтаційної роботи в старшій школі.

вміти: володіти навичками діагностики вікових змін у особистості; встановлювати причини і наслідки внутрішніх та зовнішніх конфліктів особистості, які зумовлені віковими змінами; використовувати основні методи, які застосовуються у роботі з школярами на сучасному етапі розвитку науки і суспільства; діагностувати готовність дитини до школи; діагностувати рівень особистісного розвитку школяра; розробляти стратегії ефективного навчання для школяра з точки зору індивідуального підходу; моделювати ситуації, прогнозувати їх розвиток та наслідки; забезпечувати профорієнтаційне самовизначення школяра; діагностувати та коректувати розлади у спілкуванні школяра з дорослими і однолітками; формулювати рекомендації для педагога, що працює з дітьми різних вікових категорій з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу; аналізувати й прогнозувати навчальну діяльність учнів, а також професійну діяльність, застосовувати сучасні методи та освітні технології навчання; використовувати на практиці професійні знання й практичні навички в галузі лінгвістики, літературознавства, педагогіки, вікової та педагогічної психології, методики навчання іноземних мов, оперувати науковою термінологією; використовувати на практиці професійні знання й практичні навички в галузі лінгвістики, літературознавства, педагогіки, вікової та педагогічної психології, методики навчання іноземних мов, оперувати науковою термінологією; аналізувати особливості сприйняття й засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховної діяльності.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Наприклад:

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
60-63	Е	Достатньо	Студент має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

екзамен;
 презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
 звіти, реферати;
 виконання індивідуальних та групових завдань.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової психології.

Тема 1. Вікова психологія як наука

Поняття вікової психології та психології вікового розвитку, загальне і відмінне їх змісту. Предмет вікової психології. Завдання вікової психології. Методологічні завдання (рушійні сили психічного розвитку людини; співвідношення навчання і розвитку; проблема вікової

періодизації тощо). Теоретико-пізнавальні завдання (збільшення знань про загальні закономірності та механізми розвитку психіки дитини; розробка понятійного апарату тощо). Практичні завдання (організація оптимальних форм дитячої діяльності та спілкування; проблема психологічної допомоги в періоди різних вікових криз; гуманізація навчально-виховного процесу; проблема важких дітей). Галузі вікової психології: дитяча психологія, психологія молодшого школяра, психологія підлітка, психологія ранньої юності, психологія дорослої людини, геронтопсихологія (психологія старості). Історія виникнення і розвитку вікової психології як науки. Міжпредметні зв'язки вікової психології з іншими науками. Методологічні принципи та методи вікової психології. Класифікація методів вікової психології. Група методів за ціллю і задачами дослідження: 1) описові (неекспериментальні): спостереження; бесіда; анкета; вивчення продуктів діяльності; 2) діагностичні (вимірювальні): тести; 3) пояснювальні (експериментальні): природній експеримент; моделюючий експеримент; лабораторний експеримент; 4) перетворюючі (формуючі): навчаючий експеримент; виховуючий експеримент. За організацією дослідження: повздовжній зріз (лонгітюдний метод), поперечний зріз, кафедри загальної, вікової та педагогічної психології комплексне дослідження.

Практичне заняття № 1 Предмет, завдання, методи вікової психології

Тема 2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології .

Психоаналіз про закономірності психічного розвитку. Предмет дослідження: глибинні почуття і переживання людини. Два відкриття: відкриття позасвідомого і відкриття сексуальної основи людини. Критерії виділення стадій психосексуального розвитку. Оральна, анальна, фалічна, латентна, генітальна стадії психічного розвитку. Розвиток особистості на основі 4 джерел напруги: 1) процесів фізіологічного росту; 2) фрустрацій; 3) конфліктів; 4) загроз. Два методи вирішення фрустрації, конфлікти і тривоги: ідентифікація, заміщення. Е. Еріксон. Розвиток особистості як закономірна зміна етапів, на кожному з яких відбувається якісне перетворення внутрішнього світу і поведінки людини. Стадії психосоціального розвитку за Е. Еріксоном: орально-сенсорна; м'язово-анальна; локально-генітальна; латентна; підлітковий вік і рання юність; рання дорослість; дорослість; зрілість. Біхевіоризм (Дж. Уотсон, Дж. Годфруа, К. Флейк-Хобсон, Б. Скіннер) про особливості розвитку дитини. Основні положення теорії соціального научіння. Три способи формування поведінки: позитивне і негативне підкріплення, покарання, відсутність підкріплення. Генетична психологія про закономірності розвитку інтелекту. Гуманістична психологія (К. Роджерс, А. Маслоу, В. Франкл, С. Сатір, Ш. Бюлер) про закономірності дитячого розвитку. Культурно-історична концепція Л.С. Виготського. Морфологічні особливості мозку і спілкування – умови розвитку дитини. Навчання – рушійна сила розвитку. Основна закономірність онтогенезу психіки: інтеріоризація дитиною структури її зовнішньої, соціально – символічної (спільної з дорослим і опосередкованої знаками) діяльності. Суть і зміст культурного розвитку поведінки. Виховання як штучне оволодіння природними процесами розвитку. Психологія ставлення про закономірності дитячого розвитку (В.М. Мясіщев). Розвиток людини як формування її видів ставлення. Види і характер ставлення. Розвиток ставлення. Виховання як процес взаємодії вихователя і вихованця. Взаємовідносини як умова взаємодії та її результат. Діяльнісний підхід до аналізу психіки дитини.

Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки в онтогенезі.

Поняття розвитку: форми, властивості, критерії та закони розвитку. Специфіка та показники психічного розвитку людини. Основні закономірності психічного розвитку дитини: нерівномірність, інтеграція психіки, пластичність і можливість компенсації. Біологічні та

соціальні фактори психічного розвитку. Генотип та вроджені якості організму. Дозрівання як передумова психічного розвитку. Біогенетичний та соціогенетичний підходи до розвитку психіки дитини. Активність особистості як фактор психічного розвитку. Проблема рушійних сил психічного розвитку. 9 Навчання і розвиток: взаємозв'язок та взаємовплив. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку. Інтеріоризація та екстеріоризація як механізми розвитку в процесі навчання. Психічний розвиток та діяльність. Соціальна організована діяльність як основа психічного розвитку. Поняття провідної діяльності. Проблема вікової періодизації психічного розвитку людини. Поняття віку. Поняття про кризи та критичні періоди. Характеристика вікових періодів у працях Д.Б.Ельконіна.

Практичне заняття № 2 Поняття розвитку: форми, властивості, критерії та закони розвитку.

Тема 4. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.

Пренатальний період розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженого. Соціальна ситуація розвитку новонародженого: дитина психологічно злита з матір'ю, єдність: "Дорослий → Дитина". Основні новоутворення: розвивається акт сприймання, з'являється наслідування та акт пізнання, зорові та слухові зосередження, активний інтерес до оточення, комплекс поживлення (емоційна і рухова реакція на обличчя матері). Анатомо-фізіологічна характеристика і функціонування головного мозку дитини в період новонародженості. Основне протиріччя: дитина психологічно злита з матір'ю, але немає засобів для спілкування з дорослими. Немовлята. Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку немовляти. Соціальна ситуація розвитку: життя залежить від дорослого, але дитина стає активною, зв'язаною з предметним світом. "Дорослий ↔ Дитина". Залежність ставлення до предмету від спільного переживання ситуації з іншою людиною. Психічний розвиток дитини першого року життя. Розвиток форм спілкування протягом першого року. Формування сенсорної і моторної сфер немовляти. Розвиток мовлення у немовляти. Основні новоутворення: емоційно забарвлене самовідчуття, автономне мовлення, поведінка за уявленням, первинне усвідомлення психологічної спільності, усвідомлення "ми", розвивається уявлення про власне тіло, фізична емансипація. Основне протиріччя віку: потреба в пізнанні предметного світу і відсутність засобів пізнання. Криза першого року життя.

Практичне заняття № 3 Психологія раннього дитинства та дошкільного віку.

Тема 5. Психологія підлітка та старшокласника.

Особливості фізичного і фізіологічного розвитку підлітка. Статеве дозріванням. Вплив статевого дозрівання на появу почуття власної дорослості, появу інтересу до представників протилежної статі, пробудження нових романтичних почуттів і переживань. Активізація діяльності гіпофізу. Інтенсивний фізичний і фізіологічний розвиток. Перебудова моторного апарату. Перебудова нейрогуморальних співвідношень. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Теоретичні підходи до проблеми «кризи» в підлітковому періоді. Переорієнтація спілкування з дорослими на спілкування з ровесниками. Перебудова взаємин з дорослим. Емансипація дитини від батьків. Спілкування з однолітками як провідна діяльність підліткового віку. Особистісний розвиток підлітка. Основні потреби підліткового віку: 1) потреба у самовираженні; 2) потреба уміти щось робити; 3) потреба щось значити для інших; 4) потреба рівноправного спілкування з дорослими; 5) посилення статевої ідентифікації. Формування життєвих цінностей. Становлення „Я” підлітка. Стадії розвитку самооцінки

підлітка. Стадії розвитку особистісної рефлексії. Особливості навчальної діяльності підлітка. Розвиток когнітивної та емоційно-вольової сфер в підлітковому віці. Новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості, потреба в самореалізації та суспільному визнанні, прагнення до самоствердження, моральний характер самосвідомості, вміння підпорядковуватись нормам колективного життя

Практичне заняття № 4 Особливості розвитку підлітка та старшокласника.

Тема 6. Загальна характеристика дорослого періоду життя.

Дорослість як предмет психологічного дослідження. Біологічні, психічні, духовні аспекти життя людини. Фактори і закономірності розвитку дорослого. Психічна зрілість: зміст і структура. Проблеми періодизації психічного розвитку дорослої людини. Періоди і фази дорослості. Анатомо-фізіологічні особливості дорослості. Психосоціальний та пізнавальний розвиток дорослості. Проблема психічного здоров'я. Кризи дорослості: криза спустошеності, криза безперспективності, кризи здоров'я, кризи значущих стосунків, кризи особистісної автономії, кризи самореалізації, кризи життєвих помилок. Основні поняття: дорослість, психічна зрілість, криза середини життя, інволюція пам'яті, когнітивна зрілість, стадія досягнень, ідентичність, близькість, генеративність, інтимність, біографічна криза, криза спустошеності, криза безперспективності, кризи здоров'я, кризи значущих стосунків, кризи особистісної автономії, кризи самореалізації, кризи життєвих помилок.

Практичне заняття № 5. Особливості психічного розвитку дорослої людини.

Змістовий модуль 2. Загальні питання педагогічної психології.

Тема 7. Психологія самовиховання та перевиховання. Психологічні аспекти роботи з важкими дітьми.

Самовиховання. Завдання самовиховання. Структура самовиховання. Джерело процесу самовиховання. Потреба в самовихованні. Розвиток мотивації роботи над собою. Мотиви самовиховання: особистісні; вузько соціальні; широко соціальні. Етапи самовиховання. Визначення цілі. Складання програми самовиховання, плану та правил. Прийняття рішення. Застосування методів самовпливу. Мобілізація своєї моральної вихованості та емоційно-вольової активності. Підсумковий самоконтроль. Оцінка здійсненої роботи, аналіз перемог і невдач. Формування нової адекватної самооцінки. Основні методи самопізнання. Основні методи самоволодіння. Методи самостимулювання. Підходи до класифікації важких дітей (Хевітт і Дженкінс, П. Скотт, О.Є.Лічко, В.І.Абраменко, О.І.Селецький, Д.І.Фельдштейн). Основні причини появи важкої дитини: особливості сімейного виховання: низький педагогічний і культурний рівень батьків (порушення єдності вимог до дитини та їх послідовності; відсутність чіткої організації життя дитини; бездоглядність; відсутність належного статевого виховання; неправильне ставлення до дитини: придушення особистості, загрози, фізичні покарання, надмірна опіка); неблагополуччя сім'ї (конфліктність; аморальність; асоціальна поведінка батьків); особливості взаємодії педагога з дитиною; особливості особистості дитини; негативні приклади поведінки дорослих та референтних груп; спілкування з правопорушниками та з людьми, які мають шкідливі звички; неблагополуччя психологічного клімату в учнівському колективі, конфлікти з ровесниками; вплив засобів масової інформації; негативний вплив алкоголю і наркотиків; відхилення в психічному і фізичному розвитку. Ознаки соціальної та педагогічної запусченості дошкільнят: неуспішність у рольовій грі (труднощі в спілкуванні з ровесниками, діти віддають перевагу предметним іграм); невідповідність до навчання в школі (дисгармонія емоційно-вольової сфери, недостатньо розвинуті пізнавальні здібності та довільність поведінки, невідповідність спілкуватися з дорослими і дітьми); погана адаптація до перебування в дитячому садку; відхилення в поведінці (агресивність, гіперактивність); відставання в

розвитку (пізніше починають ходити, говорити тощо). Ознаки соціальної та педагогічної запущеності молодшого школяра: Порушення образу “Я”, нерозвинутість молодшого школяра як суб’єкта спілкування, нерозвинутість молодшого школяра як суб’єкта, специфіка індивідуально – типологічних особливостей. Організація індивідуальної роботи з педагогічно запущеними дітьми. Основні причини складності підліткового віку. Суб’єкти реабілітації важких підлітків: педагогічно запущені, правопорушники, дезадаптовані підлітки з девіантною поведінкою, діти-сироти, підлітки з відхиленнями психосоматичного і нервово-психічного здоров’я та з функціональними відхиленнями. Основні напрями роботи вчителя з важкими підлітками.

Практичне заняття № 6. Соціально-психологічні та вікові аспекти виховання Психологія самовиховання та перевиховання. Психологічні аспекти роботи з важкими дітьми.

Тема 8. Психологічний портрет особистості педагога в контексті педагогічної діяльності, педагогічного колективу та педагогічного спілкування.

Професійно значущі якості особистості вчителя. Перша підструктура якостей вчителя – морально-педагогічні: інтереси, потреби, переконання, ідеали, мотиви поведінки, світогляд, характер. Педагогічна спрямованість його особистості: позитивне ставлення до педагогічної діяльності, любов до дітей, психолого-педагогічна культура. Друга підструктура якостей вчителя – підструктура досвіду вчителя: професійна підготовленість і загальний розвиток (розвиток емоційно-вольової сфери, процесів педагогічного творчого мислення, сформованості вольових звичок тощо). Практична підготовленість: оволодіння основними педагогічними знаннями, навичками, вміннями (з фахового предмету, педагогіки, психології). Педагогічні вміння: гностичні, проєктивні, конструктивні, комунікативні, організаторські. Третя підструктура якостей вчителя – підструктура форм відображення. Особливості розвитку психічних процесів вчителя. Розвиток здібностей до педагогічного аналізу і синтезу; розвиток таких якостей мислення, як критичність, самостійність, широта, гнучкість, активність, швидкість; розвиток спостережливості, педагогічної пам’яті та творчої уяви; розвиток культури мовлення вчителя, його словникового запасу. Четверта підструктура якостей вчителя – спадкові індивідуальні особливості особистості. Стан здоров’я вчителя, природні дані, зокрема, культура темпераменту, сенсорної організації, емоційно-вольових якостей особистості, здатність свідомо керувати своїми емоціями. Педагогічні здібності. Загальні педагогічні здібності: дидактичні, академічні, організаторські, комунікативні, перцептивні, сугестивні, мовні. Спеціальні педагогічні здібності. Здібності до певних видів діяльності. Авторитет особистості вчителя Структурні компоненти педагогічної діяльності (Н.В.Кузьміна): гностичний, конструктивний, проєктувальний, організаторський комунікативний. Рівні результативності діяльності вчителя: репродуктивний, адаптивний, локально- моделюючий, системно-моделюючий рівень, системно-моделюючий діяльність і поведінку. Індивідуальний стиль діяльності вчителя. Змістовні характеристики стилю: орієнтація вчителя: на процес навчання, результат навчання та процес і результат навчання. Динамічні характеристики стилю. Результативні характеристики стилю. Види стилів педагогічної діяльності.

Практичне заняття № 7. Психологічний портрет особистості педагога в контексті педагогічної діяльності, та педагогічного колективу.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових	Кількість годин
-----------------	-----------------

модулів і тем	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової психології.												
Тема 1. Вікова психологія як наука.	9	2	2			5						
Тема 2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології.	7	2				5						
Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки в онтогенезі.	9	2	2			5						
Тема 4. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.	9	2	2			5						
Тема 5. Психологія підлітка та старшокласника.	9	2	2			5						
Тема 6. Загальна характеристика дорослого періоду життя.	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 1	52	12	10			30						
Змістовий модуль 2. Загальні питання педагогічної психології.												
Тема 7. Психологія самовиховання та перевиховання. Психологічні аспекти роботи з важкими дітьми.	19	2	2			15						
Тема 8. Психологічний портрет особистості педагога в контексті педагогічної діяльності, педагогічного колективу та педагогічного спілкування.	19	2	2			15						

Разом за змістовим модулем 2	38	4	4			30						
Усього годин	90	16	14			60						

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1	Семінарські заняття не передбачені		

10. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1	Предмет, завдання, методи вікової психології.	2	
2	Поняття розвитку: форми, властивості, критерії та закони розвитку.	2	
3	Психологія раннього дитинства та дошкільного віку.	2	
4	Особливості розвитку підлітка та старшокласника.	2	
5	Особливості психічного розвитку дорослої людини.	2	
6	Соціально-психологічні та вікові аспекти виховання Психологія самовиховання та перевиховання. Психологічні аспекти роботи з важкими дітьми.	2	
7	Психологічний портрет особистості педагога в контексті педагогічної діяльності, та педагогічного колективу.	2	
	Разом	14	

11. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
-------	------------	----------------------------------	-----------------------------------

		форми	форми
	Лабораторні заняття не передбачені*		

11. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання навчального матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання іспиту за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1	Психолого-педагогічна характеристика особистості учня. Завдання студентам: описати, опираючись на власні спостереження, узагальнений образ сучасного учня.	4	
2	Актуальні проблеми розвитку дитини першого року життя.	4	
3	Здійснити порівняльну характеристику особливостей психічного розвитку та навчання шести- і семирічних дітей.	4	
4	Основні форми роботи вчителя, що спрямовані на виховання у підлітка відповідальності.	4	
5	Основні напрямки роботи психолога по подоланню шкідливих звичок підлітків.	4	
6	Особливості проведення соціальним педагогом профорієнтаційної роботи з старшокласниками.	4	
7	Причини, перебіг та симптоматика криз дорослості і дитинства..	4	
8	Основні теоретичні підходи до розуміння психічного розвитку людини впродовж дорослого життя.	4	
9	Характеристика, умови запобігання і розв'язання криз дорослості.	4	

	Етапи професійного шляху дорослого.		
10	Особливості пізнавальних інтересів людей похилого віку. Рівень моральної вихованості молодших школярів	6	
11	Дослідження мотивації учбової діяльності школярів. Удосконалення педагогічної діяльності вчителя. Індивідуальний стиль діяльності вчителя і використання чужого педагогічного досвіду. Основні прояви індивідуального стилю діяльності педагога	6	
12	Психічні відхилення у підлітків-правопорушників. Діагностика та психокорекційна робота з важкими дошкільниками. Індивідуальний підхід до невстигаючих і недисциплінованих молодших школярів	6	
13	Вироблення в людини ефективних форм адаптивної міжособистісної поведінки	6	
	Разом	60	

12. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом

13. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, практичних занять, індивідуальних та групових консультацій, практичні – при проведенні практичних занять.

Під час проведення лекцій та практичних занять використовуються такі словесні методи як розповідь і пояснення.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

14. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи та індивідуальних завдань, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті. Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмій, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за

рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового екзамену.

15. Розподіл балів, які отримують студенти

а) для екзамену:

Поточне оцінювання, тестування та самостійна й індивідуальна робота								Індивідуальні завдання	Семестровий екзамен	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
5	7	5	8	5	5	5	10	0	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

- при підсумковому контролі у вигляді екзамену 50 балів відведено на поточний

контроль, а 50 балів – на підсумковий (для допуску до екзамену необхідно мати не менше 25 балів поточної успішності);

– при семестровому контролі у вигляді диференційованого заліку на поточний контроль може бути відведено від 70 до 100 балів (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях (відповіді на семінарах, виконання практичних завдань, захист лабораторних робіт, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 50 (70-100) балів.

Присутність на лекціях і семінарах не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 25 балів у випадку екзамену та 35 балів у випадку дифзаліку), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є екзамен (диференційований залік). Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка»

16. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи.
2. Опорний конспект.

17. Рекомендована література

Базова

Базова

1. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч. посібник К.: ЦНЛ, 2006. 248 с.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник. К.: Либідь, 2005. 400 с.
3. Варій М.І. Загальна психологія: [Електронний ресурс]: підручник (рекоменд. МОН) К.: ЦУЛ, 2009. оптоелектрон. диск.
4. Вікова психологія / За ред. Г.С.Костюка. – К., 1976.
5. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посібник/ О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.— К.: Каравела, 2007.— 400 с.
6. Возрастная и педагогическая психология /Под ред. А.В.Петровского. – М., 1979.
7. Возрастная и педагогическая психология /Под ред. М.В.Гамезо и др. – М., 1984.
8. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М., 1991.
9. Гамезо М.В., Герасимова В.С., Горлова Г.Г., Орлова Л.М. Возрастная психология: личность от молодости к старости: Учеб. Пособие. – М.,1999.
10. Кутішева В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: навч. Посібник К.: Каравела, 2009. 448 с.

11. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія:К.: Каравела, 2009. 224 с.
12. Савчин М. В. Педагогічна психологія: Навч. Посіб / М.В. Савчин. — К. : Академвидав, 2007. — 424 с.
13. Савчин М. В. Вікова психологія / М.В. Савчин, Л.А. Василенко. — К. : Академвидав, 2005.— 360 с.
14. Сергєєнкова О.П.,Столярчук Педагогічна психологія. Навч. посіб / О. П. Сергєєнкова, О. А.Столярчук , О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К. : Центр учбової літератури, 2012.

Допоміжна

1. Власова О. І.Педагогічна психологія: Навч. Посібник О. І. Власова.— К. : Либідь, 2005.—400с.
2. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія / В. П. Кутішенко. — К. : Центр навчальної літератури, 2005.—128 с.
3. Крайг Г.Психология развития / Г. Крайг.— СПб.: Питер, 2001.— 992 с.
4. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн. Кн.2: Психология образования.- М.: Владос, 1998.- 608с.
5. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн. Кн.3: Психодиагностика. Введение в научные психологические исследования с элементами математической статистики.-М.: Владос, 1998.-632с.
6. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн.- Кн.1: Общие основы психологии. - М.: Просвещение; Владос, 1994.-576с.
7. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн.- Кн..3: Психодиагностика.-М., 1993.
8. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений.-К., 1990.
9. Платонов К.К. Структура и развитие личности.-М., 1986.
10. Поліщук М. Вікова та педагогічна психологія / М. Поліщук. — Суми : Університетська книга, 2005.— 220 с.
11. Психология: Словарь / Под ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского.-2-е изд., испр. И доп.-М.: Политиздат, 1990.
12. Психологічний словник /За ред. В.І.Войтко.-К., 1982.
13. Психологія: Підручник /За ред. Ю.Л.Трофімова.-К.: Либідь, 1999.-558с.
14. Психология и педагогика: Учеб. пособ. /Под ред. В.М.Николаенко.-М.; Новосибирск, 1999.-175с.
15. Рейнвальд Н.И. Психология личности.-М.: УДН, 1987.
16. Рувинский Л.И., Соловьева А.Е. Психология самовоспитания: Учеб. пособ.-М.: Просвещение, 1982.-141с.
17. Тихомиров А.К. Психология мышления.-М., 1984.
18. Фрейд З. Психология бессознательного: сборник произведений.-М., 1989.
19. Хрестоматия по истории психологи /Под ред.П.Я.Гальперина, А.П.Жадан.-М.: МГУ, 1980.
20. Хрестоматия по общей психологии. Психология памяти.-М., 1979.
21. Хрестоматия по ощущениям и восприятию /Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, М.В.Михайлевского.-М.: МГУ, 1975.
22. Хрестоматия по психологии /Сост. В.В.Мироненко, под ред.А.В.Петровского.-М.: Просвещение, 1987.
23. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления /Под ред.Ю.Б.Гиппенрейтер, В.В.Петухова: Учеб. пособ.-М.: МГУ,1981.-400с.
24. Шостак В.І. Природа наших відчуттів.-К., 1989.
25. Юсупов И.М. Психология взаимопонимания.-Казань, 1991.

18. Інформаційні ресурси

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» для студентів денної та заочної форм навчання. Полтава, 2019року. (Електронна версія в електронній бібліотеці ПолтНТУ).